

ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУ РЕКРУТУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЕЛІТИ

асп. Кубатко В.В., студент гр. М-91 Кулинич І. А.

Сьогодні немає сумніву щодо важливості ролі еліти у розвитку суспільства. Трансформаційні процеси, що відбуваються в сучасних умовах, значною мірою залежать від того, в якому стані знаходиться еліта держави. Адже саме на неї покладається вироблення державної стратегії розвитку та прийняття доленосних рішень у такий складний період. Тому дослідження процесу формування та рекрутування еліт є надзвичайно актуальним питанням.

Метою даного дослідження є вивчення основних чинників та шляхів формування еліти на сучасному етапі.

Проблеми якісної трансформації української еліти поки що лишаються поза увагою держави і суспільства загалом. Не варто сподіватися, що суспільна еволюція сама собою призведе до якісного перетворення елітних прошарків, тому зосередження суспільної уваги та концентрація відповідних зусиль на вирішенні зазначеного питання набуває невідкладного характеру і стратегічного значення.

Починаючи з 90-х років ХХ століття проблемою дослідження еліт займалися такі вітчизняні теоретики: В. Андрущенко, В. Бебик, Д. Видрін, С. Вовканич, В. Журавський, Л. Козловська, А. Колодій, І. Курас, Б. Кухта, О. Лазаренко, Н. Латигіна, М. Михальченко, С. Наумкіна, А. Пахарев, М. Пірен, В. Полохало, В. Потульніцький, В. Танчер, В. Фесенко, В. Чорноволенко, С. Чукут, М. Шульга та ін.

Для кожного типу змін еліти вироблено окреме поняття. Залучення нових людей без конкретизації якісної характеристики цього процесу та їх соціально-групового походження називають «рекрутуванням». Відтворення еліти в її власних межах, тобто в рамках даної соціальної групи, називають «репродукцією».

Процес трансформації структури еліти, перехід від структури старої еліти до структури нової еліти – процес складний. Еліти, як правило, утворюються з відносно вузького прошарку суспільства, тобто з тих, хто має більш високий рівень освіти та досвід роботи у складних організаціях. Після певної зміни режиму багато членів нової еліти звичайно рекрутуються із запасу, в який входять ті, хто досяг помітніших позицій за час старого режиму.

До сучасної еліти висуваються досить критичні вимоги. Представники управлінської еліти мають володіти високими фаховими здібностями, інноваційним мисленням, передбачливістю, підприємливістю. На даний час управлінська еліта в Україні повинна піклуватися не лише про те, як уникнути помилок, а і про формування нової культури управління,

відповідної до потреб державотворення нової епохи XXI століття, потреб глобалізаційного розвитку людського суспільства.

Для здійснення становлення результативної еліти необхідне оптимальне поєднання горизонтальної і вертикальної інтеграції еліт та ефективна система їх рекрутування.

Розглядаючи дане питання, ми визначили, що головна особливість формування управлінської еліти в Україні полягає в тому, що вона переживає трансформаційний етап, який ще не досягає стадії завершення. Це підтверджується наступними фактами:

- по-перше, незавершеністю структуризації управлінської еліти в різних ешелонах влади;
- по-друге, публічно непрозорою спрямованістю представників управлінської еліти;
- по-третє, незавершеністю формування, а також недосконалістю існуючих механізмів утримання та передачі влади, а особливо її відповідальністю перед суспільством.

Демократичні зрушення у незалежній Україні повинні принципово змінити моделі рекрутування еліт з максимально закритих на хоча б мінімально відкриті, змінити також стиль поведінки сучасної еліти так, щоб вона не була подібною до старої номенклатури, що переймається тільки інституціоналізацією своїх привілеїв.

Неономенклатурна еліта багато в чому є дзеркальним відображенням попередньої еліти. Найбільш розповсюдженим у нашій українській спільноті є спосіб просування «нагору», що надає найбільші шанси бути успішним, – стати членом «команди», що працює на впливового лідера, знайти покровителя, тобто, вступити у клієнтарні стосунки. До того ж необхідним є патронаж фінансового спонсора. Між цими «командами» і в середині них спостерігається постійна (відкрита чи закулісна) боротьба.

Вирішальну роль у справі просування в еліту в умовах сьогодишньої соціально-політичної ситуації в Україні відіграють не особисті досягнення, а належність до «команди», клану, соціальної групи, що звісно заважає відбору в еліту дійсно кращих, найбільш здібних, а головне - високоморальних людей.

Потрібно відзначити той факт, що важливим є не тільки стан справ на сьогодні, а й тенденції, що існують в сучасній суспільній практиці нашої країни, а вони, в свою чергу, позначаються зростанням демократії і відкритості способу рекрутування.

Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.): у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 3. – С. 138-139.